

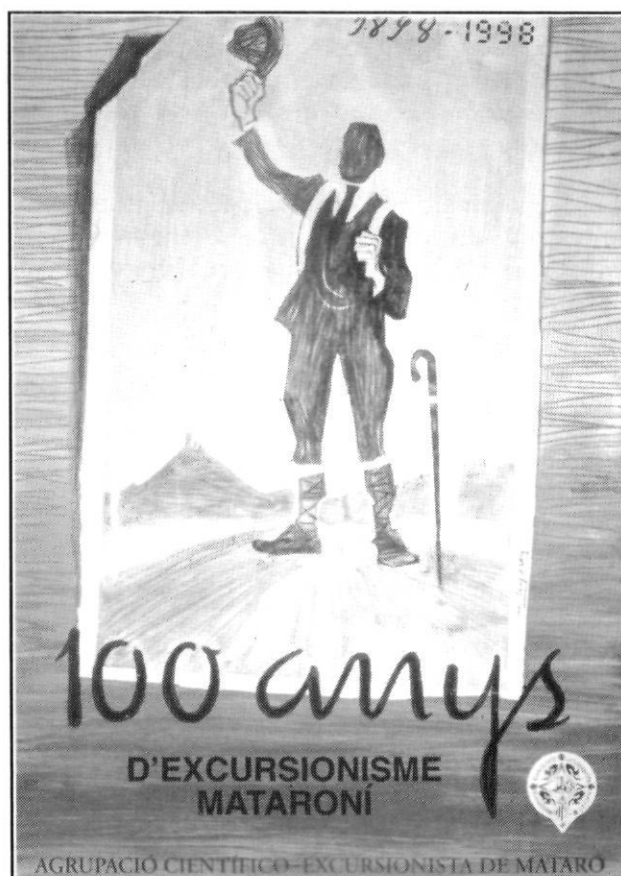
Des del mes de novembre de 1997, en què es va presentar el cartell anunciador del Centenari, l'Agrupació Científico-Excursionista de Mataró ha anat celebrant un seguit d'actes per a commemorar el primer segle de vida de l'excursionisme mataroní organitzat. En aquest article, l'autor, director de *CINGLES*, la revista dels Científics, fa un repàs de l'activitat desplegada per aquesta antiga i dinàmica entitat mataronina que, com assenyala, no s'ha limitat a la pràctica estricta de l'esport, sinó que ha tingut, a més, una important projecció ciutadana, una de les característiques diferencials de l'excursionisme català.

CENT ANYS DE L'AGRUPACIÓ CIENTÍFICO-EXCURSIONISTA DE MATARÓ

ARA FA CENT ANYS

Els darrers anys del segle passat estan marcats per la pèrdua de les últimes colònies d'Ultramar, la crisi econòmica i el conseqüent malestar social. Les fàbriques perden els seus principals mercats i entre els treballadors hi ha rebombori. El sistema polític de la Restauració demostra la seva ineficàcia per a resoldre els problemes de la nova societat industrial.

Mentre els polítics i intel·lectuals castellans, la generació del 98, no es treuen de la boca la paraula desastre, a Catalunya, al contrari, s'estan vivint uns moments crítics però esperançats, optimistes. S'està preparant el moment de la generació encapçalada per Enric Prat de la Riba, que encarna el catalanisme polític. Davant d'un Estat que fa fallida, els homes formats en la Renaixença es preocupen per recuperar la història, l'art, la literatura i l'arquitectura pròpies i identificatives d'una personalitat col·lectiva. Es mira endavant, però amb les arrels ben enfonsades en el passat. L'afany de progrés i modernització es demostra amb la vitalitat de la nova burgesia emprenedora, que queda simbolitzat en l'atreuiment amb què accepten i promouen l'estètica modernista més creativa del món. La nova arquitectura es fa a Barcelona, però també a tot Catalunya. I a Mataró. El 1897 Josep Puig i Cadafalch dissenya la botiga modernista de Can

Cartell del Centenari

Els excursionistes
a la Roca d'en Toni
o dolmen de can Boquet (1912).

«Ns complaurían molt que'l jovent seguís les petjades dels simpàtics folkloristes senyors Mayol, Cabañes (D.Joan) y Pascual, que ab tan dalit han emprés una campanya tan profitosa per l'Historia de la Patria Catalana y als quals felicitem desde aquesta secció».

Palomer, avui Can Pinós, a la plaça Xica, mentre està dirigint les obres de la casa de l'industrial mataroní Joaquim Coll i Regàs del carrer d'Argentona, el millor exemple local d'arquitectura modernista, una casa que s'estrenarà l'any següent. Tot i la crisi, el primer de gener de 1899 a Mataró s'inaugura l'enllumenat públic elèctric.

LA FUNDACIÓ

En aquest context, el 12 de maig de 1899, una colla de joves mataronins ens fan saber, a través de les pàgines del *Diario de Mataró y su Comarca*, que acaben d'inaugurar l'Associació Excursionista de Mataró, amb el propòsit de «recorrer nuestra comarca y principalmente nuestros alrededores, tomando vistas de los puntos más notables y recogiendo cuantos datos puedan resultar de interés para la historia de esta tierra». Pocs dies després, el 21 de maig, el setmanari catalanista *La Costa de Llevant* ens informa que «Lo decidit jovent que ab molt d'entusiasme s'ha emprés la obra magna de fer una serie de reproduccions dels principals monuments de la Costa Llevantina, comensant per Mataró y la seva comarca, te ja ultimats 'ls planos del Castell de Burriach y del de'n Nofre Arnau. Avuy creyém que haurán anat los excursionistas a visitar á ca'n Tria del vehinat de Mata, una de las pagesías més antigas d'aquesta comarca. Sabem que dintre poch donaran a coneixer los primers travalls que hagin fet y que algun d'ells es molt notable é interessant per l'Historia de Catalunya.

Aquestes dues primeres notes ens diuen d'una manera clara quin era el seu programa, què feien i qui eren.

ELS INICIADORS

El primer de tots, en Joan Cabanyes i Prat, delineant, nebot de l'arquitecte i aleshores alcalde de Mataró, Emili Cabanyes, jove erudit, col·leccionista, interessat per la història i l'arqueologia, col·laborador i amic de Carreras i Candi, fill de Can Cabanyes d'Argentona; Pere Pascual i Rius, farmacèutic, deixeble de Pellicer i Pagès, interessat per la història i caminador incansable; Ignasi Mayol i Passant, enginyer, i home d'una curiositat infinita per la ciència, la cultura, la docència, l'arqueologia i preocupat per les qüestions socials. Mayol no abandonarà en tota la seva vida la gran passió per la fotografia. Al moment de fundar l'entitat, tots eren joves que estaven en edat de quintes i es varen estalviar d'anar a la guerra de Cuba gràcies al fet de ser de famílies que varen poder pagar la quota que els en redimia. Més tard, s'afegeixen a la colla els Castellà, en Pepet i mossèn Fèlix, Ramon Ribas, el pare de Joan i Marià, els Pineda, els Marfà, els Horta, els Guanyabens...

LES ACTIVITATS

El programa era el propi de l'excursionisme científic; no es varen limitar mai a fer exercici i prou. Anaven per feina. Prenien mides i aixecaven

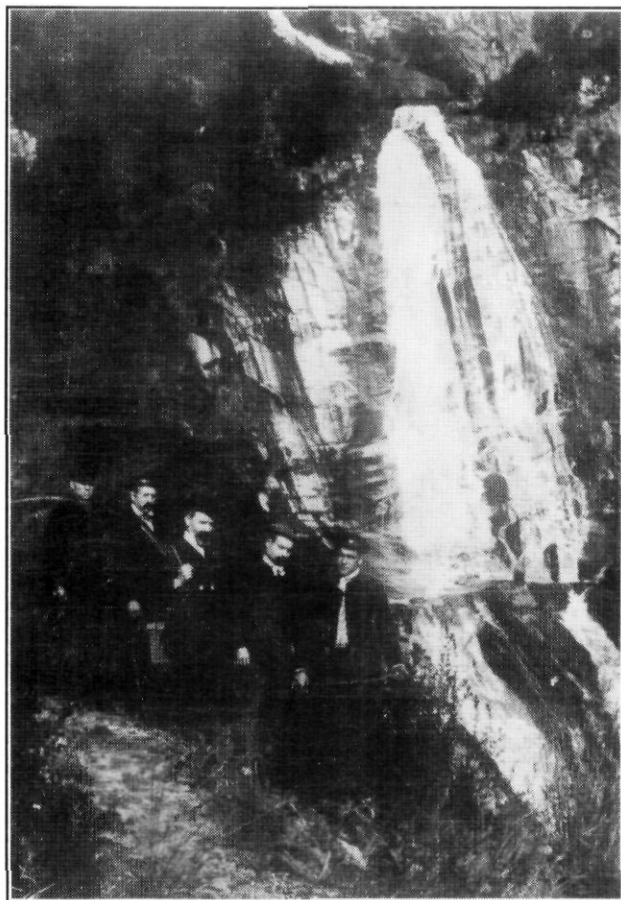
plànols de castells, torres i ermites, estudiaven la història, tiraven fotografies. Era l'excursionisme fill de la Renaixença, l'excursionisme que es practicava al tombant de segle. Una part de la seva feina queda reflectida en els capítols dedicats al Maresme i el Vallès de la *Geografia General de Catalunya* de Carreras i Candi en què bona part dels plànols de poblacions i fotografies de monuments i paratges són obra dels excursionistes mataronins. Carreras comptarà amb ells també a l'hora de redactar els *Orígens de la riera d'Argentona* (1904) o *Lo Castell de Burriach o de Sant Vicents* (1908) –on reconeix la participació de Joan Cabanyes com a valuós auxiliar ja des de 1896 en la confecció dels plànols del castell de Burriach, la torre del Cogoll i en la recopilació de materials per a la redacció del treball–.

El camp de les seves activitats és principalment la comarca, i comencen pels contorns de Mataró i Argentona, s'arriben a Dosrius, Òrrius i Canyamars, Caldes d'Estrac i Canet. Aviat s'enfilen al Montalt i al Montnegre. Però també salten al Vallès, i amb grans caminades van fins al Montseny.

El 1901 ens diuen que volen crear un butlletí quinzenal il·lustrat, suposem que semblant als que publiquen les millors societats d'excursions barcelonines, però de moment s'han de conformar a anar publicant les seves notes i escrits a la premsa local i a *La Costa de Llevant*, o participant com a col·laboradors en l'obra de Carreras i Candi. Amb tot, la seva pretensió és significativa de la gran activitat que portaven.

L'ENTRADA AL CENTRE CATÒLIC

A l'estiu del 1907, totes les circumstàncies són propícies perquè els excursionistes decideixin entrar al Centre Catòlic. Mayol n'és un jove i actiu element que, a més, hi havia fundat la Secció Acadèmica; Cabanyes és el nebot del president del Centre, l'arquitecte Emili Cabanyes; els Castellà, els Ribas, els Corredor, els Horta, tots són excursionistes i gent del Centre Catòlic. Per això no ens ha d'estranyar que *La Costa de Llevant* del 13 de juliol de 1907 ens digui que «los entusiastas joves que durant uns quants anys ab gran entusiasme han practicat tan convenient sport i que fundaren l'Agrupació Excursionista de Mataró están a punt de aixamplar la esfera de acció de la mateixa de una manera que serà d'aplaudir ja que es quasi segur que fixarán son estatge social en el Centre Catòlich d'Obrers ahont ja se han apuntat més de una trentena de socis

Excursió al salt de Gualba (1910).

Fotografia Ramon Ribas.

quasi bé tots treballadors, pera formar una secció excursionista y tots plegats podrán fer molt y de profit».

Efectivament, l'Associació Excursionista de Mataró es va integrar al Centre Catòlic per a convertir-se en una Secció Autònoma d'excursionisme i fotografia. La integració es produeix el mateix dia de les Santes i la nova secció pren el nom d'Agrupació Excursionista de Mataró. Els beneficis varen ser recíprocs. El Centre Catòlic es nodria de nous associats i l'Agrupació eixamplava el seu camp en una entitat que vivia uns bons moments: al cap d'un any estrenava els nous locals de la riera de Cirera, l'actual ubicació, però sense el teatre i la part de les escoles, i, poc abans, al mes d'octubre del mateix 1907, ja s'havia iniciat la publicació d'un butlletí mensual del Centre en què els excursionistes ocupen una àmplia secció on deixen constància de la seva activitat imparable.

Segueixen fent excursions, i ara ja s'arriben fins i tot al Pirineu. L'erudit de la colla, en Joan Cabanyes, continua publicant treballs sobre els castells del Montalt, o el de la Roca del Vallès i

al butlletí apareixen una vintena d'itineraris documentats amb dades històriques pel massís del Montnegre. Però les coses comencen a canviar. Els aires de la nova casa i el pas del temps influeixen en els excursionistes. Aquells joves de deu anys enrera, ara ja són homes casats de més de trenta anys i això es tradueix en una activitat més familiar. Efectivament, ells, com a experts en fotografia, són els encarregats de les projeccions que es fan en les conferències de religió o en les sessions en què «es presenten vistes fixes projectades per llinterna». Organitzen les vetllades musicals amb l'aparell que els presta el senyor Roure de la Rambla, el representant de la companyia Gramophone. L'Agrupació ja es torna més recreativa que científica però la llavor de l'excursionisme s'està sembrant en el gran camp abonat que formen tots els socis del Centre, en famílies enteres, i també allà on la llavor serà més fructífera: en l'escola nocturna del Centre i en el recreatori dominical on assisteixen nois i joves obrers. Instrueixen aquests nois en la disciplina de l'excursionisme acompanyant-los en sortides pels contorns de Mataró i la comarca i els expliquen les ciències auxiliars. S'inicia així l'excursionisme escolar, una experiència inèdita en el nostre país. No tenim constància que s'hagués fet anteriorment enlloc més. No parlem de portar escolars a passeig, sinó de sortir amb voluntat excursionista. Poc després aquesta pràctica s'estendrà entre les nenes i noies del Patronat Escolar Obrer, la Coma, que porta l'inquiet Dr. Valdé, bon amic de Mayol, i més tard al Patronat de Sant Josep, de mossèn Plandolit, gran afeccionat a l'excursionisme ell mateix i que sempre va comptar amb la gent de l'Agrupació per a les seves activitats.

1913, FI D'UNA ÈPOCA

El novembre de 1913 mor Joan Cabanyes a l'edat de quaranta anys. Tots els qui l'havien tractat el qualifiquen com a l'ànima de l'entitat. A partir d'aquest moment, l'Agrupació com a secció comença una forta davallada. Que quedi clar, l'Agrupació com a Secció organitzada, no l'excursionisme, que es va continuar practicant en les excursions familiars i escolars. Joan Ribas i Bertran (1898-1994) va explicar-nos a les pàgines de *Cingles* (octubre-desembre 1973) que el local de l'entitat va quedar abandonat, i que es varen arraconar els materials i la col·lecció arqueològica que s'havia anat formant amb tant d'esforç per a fer lloc a les classes de música de mossèn Molé.

LA REPRESA

La represa es produeix el 1916. L'artífex és aquest jove de tan sols divuit anys, en Joan Ribas i Bertran, que amb els seus amics Lluís Soler Moreu i Artur Siquier es proposen revitalitzar la vella entitat. Al cap de poc, el 12 d'octubre de 1917, el propi Ribas és elegit president i l'Agrupació adopta el seu nom, definitiu ja, d'Agrupació Científico-Excursionista de Mataró i es fixa el lema que l'ha de guiar: Pàtria i Cultura.

Es posen en contacte amb les societats barcelonines d'excursions, fan grans caminades per la comarca i alguns s'atreveixen a acostar-se al Pirineu més proper, Núria i el Puigmal; convoquen competicions de «pedestrisme», unes curses de resistència i velocitat boscos a través, que llavors estaven de moda, i que implicaven una gran complexitat d'organització, convoquen concursos fotogràfics d'abast nacional.

Molts joves procedents de les Escoles nocturnes del Centre Catòlic i del Patronat de Sant Josep s'integren a l'Agrupació. Aquest jovent és el que dona la nova embranzida, són la generació corresponent als fills dels fundadors. Ja han passat vint anys des dels inicis de l'entitat.

Hi ha conflictivitat política, però també hi ha un important canvi social propiciat per una nova burgesia que sorgeix arran del clima econòmic favorable que es crea amb la Primera Guerra Mundial. El 1917 és l'any de la Revolució Russa, mor Prat de la Riba, Puig i Cadafalch accedeix a la presidència de la Mancomunitat, el Noucentisme es dona formalment per acabat i s'imposen les avantguardes artístiques. És un any crucial pels importants canvis en el món, al país i a l'Agrupació. L'excursionisme que es practica, ja tampoc no és el mateix que vint anys enrera; ara interessa més l'esport, la fotografia i les anades al Pirineu, que agafar la cinta mètrica i pujar a prendre les mides del castell d'Onofre Arnau. Ja res no és el mateix. Han començat els temps moderns.

LA DICTADURA DE PRIMO DE RIVERA

Un dels objectius de la Dictadura va ser combatre qualsevol manifestació catalanista i moltes entitats, efectivament, se'n varen ressentir. I l'Agrupació no en va ser aliena, però, curiosament, la Dictadura va coincidir amb un moment de consolidació de la nostra entitat i de prosperitat econòmica general. Era el cicle econòmic expansiu que va seguir a l'acabament de la Gran Guerra.

Una excursió multitudinària.
Enforcadura del Pedraforca.
(1929).

Fotografia J. Ballbé.

Aquella antiga aspiració de poder tenir un butlletí propi i il·lustrat, dedicat íntegrament a l'excursionisme, finalment es compleix l'octubre de 1922 quan apareix el *Butlletí trimestral de l'Agrupació Científico-Excursionista de Mataró*. El primer director és mossèn Fèlix Castellà, home respectat i gran excursionista. El president de l'Entitat és el jove Manuel Clavell i Fita. El setembre de 1923, en saber-se la notícia del pronunciament militar, es va acordar suspendre temporalment la publicació. Els excursionistes coneixien bé les intencions dels autors del cop d'estat. Però un cop passats els primers moments es va reprendre l'edició, encara que, és clar, amb una nota clara que diu «aquest número ha passat la censura militar», censura que més tard serà governativa. Els joves són prudents, i quan se'ls convoca a participar en la reorganització de la Lliga de Societat Excursionistes de Catalunya acorden «no contestar fins passades les circumstàncies anormals actuals». Però la prudència no els fa ser covards. Així que veuen el panorama una mica més clar, en plena Dictadura, acorden, no sols adherir-se a la Lliga d'Entitats Excursionistes de Catalunya, sinó que, a més, entren com a socis col·lectius de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana i tiren el butlletí endavant, amb alguna recalçada, però sempre en català. Que per alguna cosa el 1917 s'havien fixat el lema de Pàtria i Cultura!

Com si els vents contraris fossin per donar encara més força, els anys vint són anys de consolidació i d'expansió. Aquelles simples curses

pedestres es transformen ja en serioses ascensions al Pirineu, a l'Aneto (1925) i a la Pica d'Estats (1926), s'inicia la pràctica de l'esquí (1923), l'afició a la fotografia es popularitza definitivament, es col·labora amb altres entitats en l'Aplec d'Entitats Excursionistes, que s'organitza anualment, primer a Argentona i després al Molí d'en Masriera, a Llavaneres, s'organitzen excursions multitudinàries en autocar per conèixer tots els racons de Catalunya —una activitat que tindrà un gran futur i molts adeptes—, entren com a socis els primers elements femenins. La gent de l'Agrupació són presents en totes les curses i marxes excursionistes que s'organitzen arreu. Es dona una empenta definitiva al museu i les excavacions dels germans Ribas comencen a donar els seus fruits —sols cal veure els seus escrits al butlletí de l'Agrupació, o al *Pensament Marià*, on, com a exemple rellevant, Joan publica un article el 1924 en què per primera vegada s'identifica com a ibèric el poblat de Burriac—. Manuel Cuadrada Gallifa i Manuel Clavell i Fita són els excursionistes polivalents, intrèpids, que s'enfilen al Pirineu, esquien, escriuen al butlletí. Se'ls afegeixen la generació posterior als germans Ribas. Vénen en Jaume Romagosa, Josep Montells, Cosme Pujadas, Jesús Illa, els homes que donaran continuïtat a l'Agrupació després de la gran sotragada del 36.

Si repassem els butlletins del Centre Catòlic dels anys 1930 o 1931, durant els mesos previs a la proclamació de la República, veiem el moment d'optimisme que s'està vivint. Cada setmana, sense falta, els Científics programen excursions, la majoria en autocar. El Centre Catòlic demostra que és una entitat activa i dinàmica; el seu president anuncia que s'està treballant en el projecte per a construir el que serà la Sala Cabañes, que s'inaugurarà el 1933. Els Amics del Llibre organitzen cursos de llengua catalana. Es constitueix

una secció coral. No es dubta a demanar l'amnistia, unint-se a un clam popular general. El compromís cívic és més evident que mai. En deu anys les coses han canviat molt.

Interpretem aquest període com el moment en què l'Agrupació s'integra a l'excursionisme català modern, amb un fort component esportiu –esquí, alta muntanya, curses– complementat per un interès pel coneixement del país –adquisició de totes les guies excursionistes possibles, pràctica de la fotografia, excursions col·lectives– i un elevat sentit de la identitat nacional.

El 14 d'abril de 1931 es proclama la República. L'editorial del butlletí dels Científics del mes d'agost portarà el títol significatiu de «Patriotisme i excursionisme». Fineix una època i en comença una altra. Però els fonaments ja estan posats. I són molt profunds.

LA REPÚBLICA

L'editorial del butlletí del Centre Catòlic del mes d'abril de 1931 comença així: «A Espanya ha estat proclamada la República. Per bé que s'hi caminava de pressa, ningú no la veia tan a prop, ni la creia tan fàcil». Cal recordar que estem parlant d'un Centre Catòlic. En aquest editorial reconeixen que «l'Església pot ressentir-se del canvi, i segurament se'n ressentirà». Però accepten el nou règim amb noblesa. Diuen «no tots els poders tenen tan neta llur partida de naixement». «Les nostres creences ens manen la submissió a tota potestat legítima, com pervinguda de Déu. Acceptat això, és necessari que els catòlics pensem a treballar ardidament dintre la República, no negant la nostra cooperació als nous poders». Dissortadament, no tota la gent d'església ni totes les dretes eren d'aquesta opinió. Ni totes les esquerres estaven disposades a moure's dins la legalitat constitucional.

Tot l'esperit que s'havia estat congriant durant la dictadura es desborda amb les noves llibertats com si

s'acabés de destapar una ampolla de xampany. La temperatura política arriba a la més alta cota. Els homes de l'Agrupació són gairebé els mateixos, Jesús Illa, Josep Montells, Cosme Pujadas, Jaume Romagosa, Marià Ribas. No donen abast a totes les iniciatives que es proposen, malgrat que hi ha nous elements que comencen a prendre responsabilitats, Rafael Berga, Jaume Xivillé, Salvador Llinés, Esteve Feliu, Lluís Ferrer i Clariana, Esteve Albert... No és possible cremar etapes, però tot i així l'Agrupació és una de les entitats més dinàmiques i vives de la ciutat i se li reconeix una preeminència sobre les altres societats excursionistes.

Al Centre Catòlic, amb la gent del Patronat de Sant Josep de mossèn Plandolit, es forma el grup local més nombrós de la Federació de Joves Cristians, el grup Renaixement que més tard pren el nom de Grup Sant Jordi i que presideix l'impetuós Esteve Albert, l'home que vol fer-ho tot i que vol ser a tot arreu. Aviat excursionistes i fejecistes es posen a treballar plegats. L'Esteve Albert pertany als Científics i a la FJC, que ja té la seva secció d'infants, els Avantguardistes, i sorgeix la idea de crear amb aquests nens, dins l'Agrupació, un grup de Minyons de Muntanya que rebrà el nom d'Abat Dorda. L'organitzador del grup escolta i autor del seu reglament serà en Jesús Illa, i aviat comencen les seves excursions per la comarca. Més tard l'Esteve Feliu prendrà el relleu en la responsabilitat del grup. Estan en contacte amb el Dr. Bonet i amb mossèn Batlle. L'Agrupació i el Centre Catòlic estan al dia.

Esteve Albert, Esteve Feliu, Cosme Pujadas, Alsina (1931).

Se segueix fent esquí. Com sempre, els més intrèpids són els que s'enfilen al Pirineu. Josep Montells segueix organitzant excursions per tot Catalunya amb autocars. Es fan grans caminades per la comarca i pugen al Pedraforca, a les Guillerries o el Montseny. Cada diumenge hi ha una sortida o altra. Montells, el president de l'Agrupació, és molt conscient de la debilitat de la República, dels dies d'esperança que s'estan vivint. Explica Esteve Albert a *Quatre Boigs de Mataró* que el mateix 14 d'abril «Montells que era el més aciençat, coratjós i patriota dels amics que havia fet al Círcol Catòlic em va dir: aquesta República l'hauem de saber defensar!» L'esperit nacionalista arriba al seu punt culminant. L'Agrupació es fa sòcia col·lectiva de *Palestra*, amb tota la càrrega d'idealisme patriòtic que tenia aquesta entitat. La gent de l'Agrupació no fallarà mai en cap acte simbòlic; l'11 de setembre, a aportar corones a Rafael de Casanova, a celebrar el centenari de la Renaixença, o a contribuir en tot allò que sigui l'exaltació de l'esperit nacional.

Els excursionistes són presents en tots els camps. Saben que la defensa del nacionalisme sols és possible amb una bona preparació i amb un profund coneixement del país i de la seva història. És amb aquest argument que Lluís Ferrer i Clariana i Jesús Illa organitzen a l'Agrupació cursos d'Història, Geografia, Llengua i Literatura Catalanes. S'ha de recuperar el temps perdut. També cal recuperar els testimonis del passat i és així com Illa i Ferrer Clariana tenen la iniciativa de restaurar l'ermita de Sant Martí de Mata, que efectivament es farà per part dels dinàmics elements de l'Agrupació. També es busca el passat més remot; Marià Ribas, l'home silenciós i treballador, hi està al davant. La Secció d'Arqueologia de l'Agrupació viu uns moments de gran activitat amb la seva brigada d'excavacions que formen el mateix Ribas, Lluís Ferrer i Clariana, Josep Montells, Jesús Illa i Cosme Pujades. S'organitzen excursions arqueològiques i conferències artístico-arqueològiques. El museu de l'Agrupació no cessa de rebre noves aportacions. Sorgeixen altres iniciatives de vocació ciutadana com la de presentar una memòria davant la ponència encarregada de la divisió territorial de Catalunya per a defensar i argumentar en favor de Mataró la capitalitat del Maresme. No oblidem l'antiga afició a la fotografia que arriba a tenir ja tants practicants que munten un laboratori propi a l'entitat. S'organitzen concursos fotogràfics i exposicions d'art i arqueologia. Durant la República l'Agrupació viu un dels seus moments de més dinamisme.

El número extraordinari del *Butlletí del Círcol Catòlic d'Obrers* del mes de juliol de 1936 ens dona compte de la «Immediata construcció d'un Grup Escolar» que allargarà l'edifici fins a la plaça dels Bous, i en publica els plànols. Ens informa també dels èxits del Grup Sant Jordi i del Mataró de l'Associació Esportiva, tant en *basquetbol* com en futbol o en gimnàstica, que sota el nom d'Els Falcons obtenen el títol de campions oficials de Catalunya.

Els Científics convoquen una excursió per als dies 31 de juliol i 1 i 2 d'agost en autocar a l'Empordà i la Costa Brava, i la Secció de Minyons de Muntanya Abat Dorda anuncia que farà «l'excursió de vacances a l'Aneto, el més alt dels pics del Pirineu, acampant durant vuit dies a la Vall de Llosàs».

Mentre aquí es feien tantes il·lusions i es tenien tots aquests projectes, propis d'un país civilitzat, un general encenia al Marroc una insurrecció que comportaria una tragèdia que duraria tres anys i molts anys més. La gent de l'Agrupació, com tot el país, se'n ressentirien i alguns hi deixarien la pell. La profecia de Montells s'havia complert.

LA GUERRA CIVIL I LA LLARGA POSTGUERRA

Els locals del Círcol Catòlic varen ser ocupats pels anarquistes primer i pels falangistes després. Passat l'enfrontament bèl·lic, a l'Agrupació no hi va haver constància que s'hagués sofert cap dany ni espoli material. La fractura social, però, va ser molt profunda. S'acabava de viure el fet més dramàtic de tot el segle. La represa de les activitats va ser lenta, com la recuperació econòmica i moral del país.

Amb la guerra tot just acabada, alguns antics socis que havien mantingut la flama del vell esperit es retroben a l'entitat i ja tornen a parlar d'excursionisme, però de baix en baix. Són Josep Montells, Jaume Romagosa i algun altre. Al cap de poc ja s'hi afegeix Jesús Illa i comencen a fer petites excursions per la comarca, no gaire més enllà. És època de maquis i de recels. Aquell optimisme desbordant d'abans ha desaparegut. Comencen a emportar-se en les seves sortides algun alumne de les escoles del Centre Catòlic, de «Cal senyor Banet».

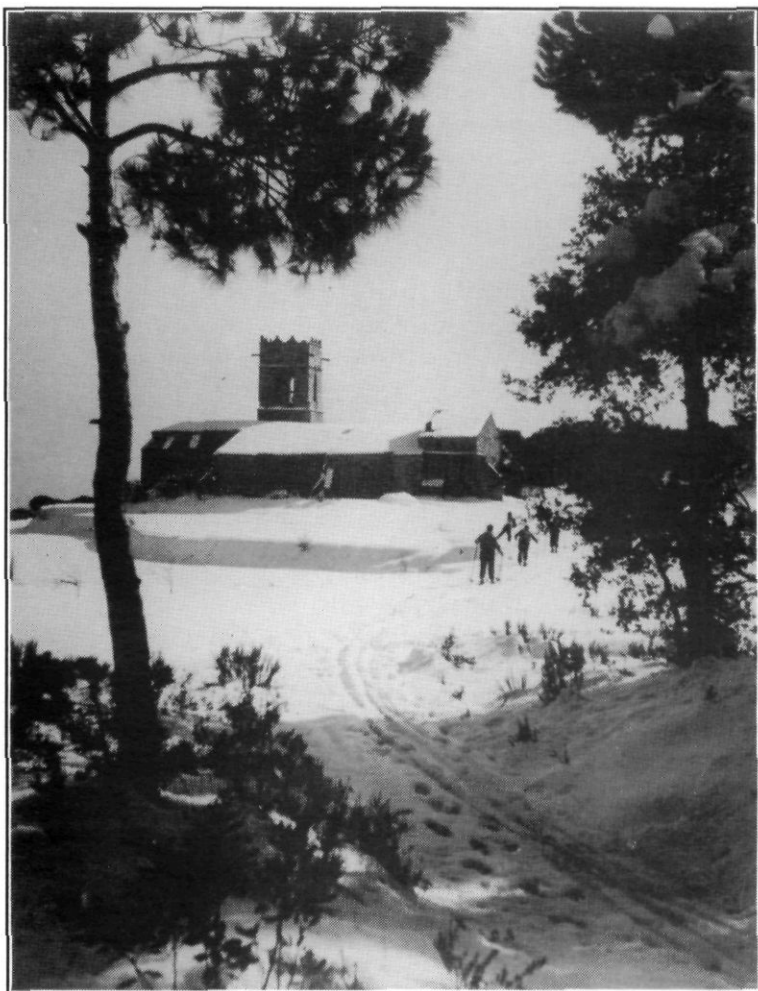
INICI DE NORMALITZACIÓ

Finalment, a l'agost de 1946, l'Agrupació reneix oficialment. Es forma una nova junta presidida pel mateix Josep Montells, es reprenen les tasques de secretaria i el llibre d'actes dóna fe de vida de l'entitat, s'inaugura la nova estança al primer pis del Centre Catòlic i es comencen a fer excursions en autocar per Catalunya, a l'estil de les d'abans de la guerra. Però, ara, si s'acosten gaire a la frontera cal proveir-se del salconduit. Es reprèn l'activitat de la biblioteca i el museu. Aviat prenen una gran empenta: cada setmana hi ha sortides, activitats.

Al setembre del mateix 1946 ja surt el primer butlletí, molt precari, que evidencia els moments econòmics que s'estan vivint, ben diferent d'aquells butlletins de l'Agrupació i del Centre Catòlic d'abans de la guerra, tan ben impresos, amb fotografies i gravats. És un simple foli ciclostilat i plegat, quatre modestes pàgines que serveixen per a tenir unes paraules de record per a les generacions excursionistes precedents i per a donar un Déu vos guard a la nova època que s'acaba d'encetar. Malgrat el moment –1946– no es renuncia a la llengua catalana, encara que el text de la portada dels dos primers números és en castellà, per si de cas.

S'hi ha incorporat gent nova, alguns que eren infants al moment d'esclatar la guerra, Jaume Lladó, Josep Vera, Josep Maria Bellavista, Josep Banet, Jaume Adan, Antoni Milà, Josep Noè, Francesc d'Assís Torres, el gran de la colla que s'havia format amb els Minyons de Muntanya. Des del primer dia ja ens informen que estan fent prospeccions arqueològiques a Cabrera i a Argenton.

La represa porta una bona empenta. Cada setmana hi ha una sortida, a peu o en autocar, es reprèn la pràctica de l'esquí, es crea una secció d'Amics de l'Art que organitza sortides artístiques, conferències, exposicions i visites culturals i són el nucli dinamitzador de l'exposició de Sant Lluç. Malgrat les circumstàncies generals adverses, l'Agrupació torna a ser una de les entitats amb més vida de la ciutat. Els vells socis han sabut encomanar l'esperit excursionista al nou jovent.

Esquí al Corredor.

Hi ha unes activitats periòdiques. L'exposició anual a la Saleta, per la Fira; la del Museu, per Nadal; el pessebre a Burriac; l'excursió del Pilar a Montserrat; el dilluns de Pasqua a l'aplec del Corredor; l'últim diumenge d'agost al de Can Bruquera –organitzant-lo conjuntament amb la UEC i La Walkyria– i el diumenge següent a Canyamars... Es participa en campaments col·lectius i en curses de regularitat. Però tothom sap que es pot comptar amb els Científics per a qualsevol iniciativa patriòtica o ciutadana. Els excursionistes participen activament en l'organització de les festes del Centenari del Tren (1948) i són els qui coordinen a Mataró la Comissió Abat Oliba (1947) que amb l'entronització de la Mare de Déu de Montserrat significarà el primer acte massiu de retrobament de la societat catalana en la postguerra. Des dels Científics s'organitza el patronat per a la restauració del Santuari del Corredor (1954); i a la mateixa entitat s'havia forjat la gent que forma la Secció Histórico-Arqueològica del Museu Municipal, que són gairebé tots gent de l'Agrupació, com Marià

Ribas i Jaume Lladó, el jove més entusiasta. A l'Agrupació amb el mateix Lladó, Jesús Illa, Francesc d'Assís Torres i algun altre, es fan les gestions per a reprendre el moviment escolta dels Minyons de Muntanya que, després d'un curt període de funcionament, es traslladen a Sant Josep. S'organitzen cursets de cant, individualment o amb la UEC. L'aportació dels Científics en la vida ciutadana és inacabable.

ANYS CINQUANTA. L'ATRACCIÓ DE L'ALPINISME, L'ESCALADA I L'ESPELEOLOGIA

Quan comencen els anys cinquanta, amb l'entitat ja normalitzada, aquells joves giren la vista al món, a les grans expedicions, a l'excursionisme esportiu. Demanen pel·lícules o clixés de diapositives als consolats estrangers, a l'Institut Francès, i les projecten a l'entitat i veuen el que està fent l'excursionisme d'enllà de les fronteres. Compren un projector i una màquina de fer cine. Mantenen el contacte amb les entitats excursionistes barcelonines tal com havia fet sempre l'Agrupació des que va ser fundada. La biblioteca es va nodrint de llibres i

revistes de temàtica excursionista. Un qualsevol butlletí de l'Agrupació informa de les excursions que fan els joves científics al massís de la Maladeta, a l'Aneto, a Carançà o al Pedraforca, però també dóna notícies de fora, com la conquesta de l'Everest el 1953, i fins i tot els científics no dubten a enviar una carta de felicitació a l'equip expedicionari. El butlletí també informa amb admiració de la conquesta, el 1954, del K-2, un dels vuit mil de l'Himàlaia. La faceta esportiva i l'alpinisme els estimulen; no és estrany, doncs, de llegir alguna nota que diu que alguns joves excursionistes de Mataró s'enfilen a fer pràctiques d'escalada a les Banyadores, davant de Burriac, o que, a la tardor del 1953, Josep Ferreres, Josep Montesinos i Antoni Adan participen en un curset d'espeleologia a Barcelona, que motivarà que al cap de pocs mesos es formi ja la Secció Espeleològica de l'Agrupació, una secció que tindrà gran activitat, exploracions subterrànies per tot Catalunya, aixecament de topografies de les cavitats, exposicions espeleològiques d'abast estatal, exposicions fotogràfiques especialitzades. Josep Ferreres i Arrufat, el metge Dr. Ferreres, va ser el promotor d'aquesta secció que aviat tindrà molts adeptes que treballen amb rigor.

En Josep Mas i Mas és un d'aquests afeccionats que està a tots els fronts, un exemple del nou jovent dels científics; fa espeleologia, escala, fa alta muntanya, dicta conferències, es responsabilitza del material i de la biblioteca, presideix la secció d'Espeleologia, fa escrits d'excursions al butlletí, fa de monitor als cursets, coneix el Pirineu català i aragonès i les Valls d'Andorra. I encara no té vint anys!

En la segona meitat dels anys cinquanta la difusió de l'excursionisme es fa d'una manera molt ben organitzada. Comencen els cursos d'espeleologia, els d'iniciació al Muntanyisme el 1957, i el 1959 es fa el primer curset d'Escalada. L'Agrupació té gent que domina bé la tècnica i ho demostra en les prospeccions espeleològiques o amb escalades, com la del Cavall Bernat, que és vençut per Josep Montesinos el 25 d'octubre de 1959. És tota una gesta esportiva. També és un símbol dels nous camins que pren l'Agrupació.

L'espeleologia, practicada des del 1953 amb rigor científic.

Foto Salvador Alsina.

Els joves s'imposen. El primer d'abril del 1959 acaba la llarga presidència de Josep Montells i Cabot i és elegit Josep Sans i Parera, jove de gran afició a l'espeleologia.

LA CIUTAT CREIX, EL MÓN CANVIA

El mateix 1959 un soci dels d'abans de la guerra, Cosme Pujadas, fa l'ascensió al Montblanc. Els Alps ja no es queden en una diapositiva. Però és un cas aïllat, una flor no fa estiu. Les muntanyes de més enllà de les fronteres són un objectiu anhelat, però s'haurà d'esperar una mica més perquè els somnis es puguin realitzar. Primer cal aprendre a sortir a l'estranger i, a més, tenir les possibilitats materials per a fer-ho. Però això ja serà cosa dels anys seixanta, els anys del boom econòmic, del sis-cents, de l'allau immigratòria, dels Planes de Desarrollo i de l'obertura política i de recuperació econòmica del país.

El món es revolta. Fidel Castro i el Che posen les seves barbes de moda, els Beatles els seus cabells llargs, Kennedy sembla esperances, Krui-xef canvia la imatge del comunisme, Joan XXIII convoca el Concili que trasbalsarà l'Església Catòlica, els països del Tercer Món impulsen el seu procés d'alliberació nacional. *The times they are changing* cantava Bob Dylan per aquells dies, els temps estan canviant.

A Mataró les fàbriques i fabriquetes no donen abast a servir les comandes. Falta mà d'obra que es cobreix amb la immigració. Els nous ciutadans necessiten cases per viure i places escolars per als seus fills. La construcció immobiliària es dispara. El 1962 és l'any amb rècord d'immigrants. Les escoles del Centre Catòlic necessitaran més espai per poder acollir més alumnes. Part d'aquest espai el prenen a l'Agrupació, que és traslladada a un compartiment més petit de la planta baixa, més que insuficient. És el novembre de 1962. Els científics se senten marginats. El president Josep Sans és massa jove per imposar-se davant la Junta del Centre, la necessitat d'espai vital serà la causa desencadenant d'un llarg procés que portarà a la separació dels científics del Centre Catòlic. La recuperació de la independència es produirà el 1978. A la necessitat d'espai, s'hi uneix la gradual desvinculació dels científics amb el Centre Catòlic. Ja ha desaparegut aquell ambient en què tothom formava part de totes les seccions del centre. I també és inexistent una personalitat de la gran talla de mossèn Plandolit, el gran dinamitzador de la casa, que

ho aglutinava tot, l'home que més ha sabut entendre el jovent a Mataró. Aquella vella projecció dels excursionistes sobre totes les activitats del Centre Catòlic ja no hi és. Ha desaparegut l'esperit del 1907 i el camí de la independència queda obert.

Mataró creix, dèiem; l'increment demogràfic afecta la ciutat, però també afecta molt directament l'Agrupació que aviat veurà multiplicat el seu nombre de socis fins a una xifra mai vista.

En aquests primers anys seixanta veiem uns altres noms, una nova generació que s'afanya a escalar el Figueró o Montserrat i, si poden, el Pirineu, i que s'incorporen en les expedicions espeleològiques. Els germans Brullet, Francesc Masriera, els germans Carbonell, Mititieri...

L'ÈPOCA MAS: D'UNA SECCIÓ DEL CENTRE CATÒLIC A UNA GRAN ENTITAT

El butlletí del gener de 1963 simbolitza el nou moment, anuncia un curs de llengua catalana a l'Agrupació —el primer que es fa a l'entitat després de la guerra— i proposa l'obertura de l'entitat envers la ciutat. Compromís i obertura, doncs, que no trigarà a produir-se sota la presidència d'aquell jove que estava a tot arreu, en Josep Mas i Mas, l'home que transformarà la vella Agrupació traient-la del reducte de socis que havia estat fins aleshores per a convertir-la en una entitat oberta al jovent, a la ciutat i al món. Mas agafa les regnes de l'Agrupació el 1964 i les portarà deu anys, fins al 1974.

Seran anys de grans realitzacions. Tot allò que vèiem en estat embrionari en els anys cinquanta, es veurà realitzat plenament en els anys que s'acosten. Allò que admiraven la gent dels científics en diapositives i pel·lícules com a espectadors, ara ho viuran com a protagonistes.

L'espeleologia ja no és un simple aprenentatge o entrenament, ara ja s'organitzen expedicions en cavitats desconegudes per tot Catalunya, a Castelló, a Navarra, a Burgos, a Cantàbria... Els curssets d'exploració subterrània es fan d'una manera sistemàtica i rigorosa, es publiquen els resultats de les prospeccions, es filma la pel·lícula *Cavorca-470* (1971), una cinta que aixecarà expectació en tots els centres espeleològics on es projecta. L'Agrupació assoleix un gran prestigi en aquesta disciplina, que es demostra amb l'encàrrec que rep d'organitzar el III Simposi Nacional d'Espeleologia (1973).

Molts espeleòlegs també es dediquen a l'escalada, l'especialitat que mourà més jovent en aquells anys. Punsola, Cot, els Benito, Armengol, Sanàbria, més tard Sala, Bofill, Pujol, Sors, Comas, Sans, Reniu, joves que s'han iniciat en un curset o que han començat a sortir a fer pràctiques amb els més grans al Figueró o a Montserrat i que acabaran escalant les parets més difícils dels Alps, dels Andes i de l'Himàlaia. Són la gent que posaran l'alta muntanya de l'Agrupació i l'escalada al màxim nivell assolible i els que convertiran els somnis en realitat, però també els que començaran a conèixer l'urpa de la muntanya amb la mort de Jaume Bonany a Montserrat (1974).

Els joves que descobreixen a l'entitat l'emoció de l'esport i els beneficis de l'associacionisme procedeixen de tots els espectres del nou teixit social mataroní, sense cap distinció. L'Agrupació és una entitat integradora, i l'excursionisme, més que qualsevol altra activitat, permet que cadascú es dediqui a allò que més s'adapti a les seves inclinacions i capacitat. Ningú no en queda exclòs. Permet fer una excursió a peu per la comarca o una difícil escalada en gel. Tothom hi té cabuda.

En aquests anys no es descuidarà cap disciplina. Es practica l'esquí de muntanya i de fons; l'esport de la neu guanya adeptes amb els cursos que s'organitzen amb l'autocar inclòs; es participa i s'acaba organitzant marxes d'orientació i regularitat; s'organitzen cursos d'escalada en roca i d'alta muntanya; es reprèn la secció infantil; es participa en acampades i s'inicien els campaments familiars d'alta muntanya.

Han desaparegut, això sí, els autocars i les excursions del temps del president Montells, que ara ja no calen per anar d'excursió, perquè «ja tenim sis-cents», que deia Joan Capri.

I serà justament amb aquest popular utilitari que els científics faran la seva primera expedició fora del continent europeu per anar a l'Atlas marroquí per assolir el Toubkal (1967). També el cotxe serà el mitjà de transport per anar a l'Iran en l'expedició Kaukaz (1971) que obrirà el pas a les grans expedicions de l'Himàlaia.

Amb tot, molts joves per anar al Pirineu, a Montserrat o al Figueró s'han de refiar de la Renfe, dels Ferrocarrils Catalans o de l'Alsina Graells, que és el mitjà de transport més habitual i els autocars es contractaran per a les sortides col·lectives dels curssets.

El jovent participa engrescat en tot el que s'organitza. El gran nombre de socis permet multiplicar les activitats individuals i col·lectives. L'entitat, una de les més actives de la ciutat, és punt de trobada i gresol d'iniciatives de vocació cívica. El butlletí, encara ciclostilat, des del 1963, amb format foli, publica ressenyes de sortides, escalades i prospeccions espeleològiques, però també es converteix en revista monogràfica quan convé celebrar el centenari de Josep Puig i Cadafalch o qualsevol efemèride que s'ho mereixi; alguns joves excursionistes surten el diumenge a fer prospeccions arqueològiques amb Marià Ribas. S'organitzen cicles de cinema cultural i documental a la Saleta, amb conferències i col·loquis. L'annual Setmana de l'Excursionisme tracta d'excursionisme, és clar, però també de cant coral, de cinema i de teatre. De l'Agrupació sorgeix la iniciativa de celebrar el centenari de Pompeu Fabra i s'organitzen els actes, i un cop acabats es proposa de constituir a Mataró una delegació d'Omnium Cultural. D'aquí en va venir la iniciativa.

El compromís de l'Agrupació amb el país i la cultura és ben clar. El règim franquista comença a donar mostres de debilitat i rep la contestació de tots els sectors. Però té uns defensors, la mena de gent que crema els cotxes als lluitadors demòcrates de Mataró, el mateixos que el 1972 segresten —o fan segrestar— Josep Mas mentre s'estaven projectant les «24 Hores de Cinema Còmic» i, a més, roben les màquines de fer cine, que ja no es varen poder recuperar mai més. L'Agrupació era una entitat inquieta i activa, i això molestava algú.

A l'últim trimestre de 1969 el butlletí ciclostilat que havia assolit una gran qualitat de continguts sota l'impuls de Pere Busquets, un home clau, es transforma en *Cingles*, la publicació que obligarà Josep Mas a donar moltes vegades explicacions a la censura. La nova revista impresa sobre paper de qualitat, amb articles molt més cuidats, simbolitza el gran impuls que portava l'Agrupació. Avui, després de trenta anys, *Cingles* s'ha convertit en una publicació de prestigi a la ciutat. Aquest prestigi va quedar palès el 1984 quan va rebre el Premi Tassis Torrent de Premsa Comarcal a la millor publicació especialitzada.

Tot el 1973, poc abans de cessar Josep Mas, l'Agrupació es va abocar a la celebració del seu 75è aniversari i va demostrar que era una entitat posada al dia i amb empena. Per commemorar-ho, a l'estiu sortia l'expedició Kibo al cor de l'Àfrica, es rebia l'encàrrec d'organitzar el Campament

General de Catalunya, que es va complir brillantment amb més de mil participants, i s'organitzava el III Simposi d'Espeleologia, d'àmbit nacional.

La modesta entitat renascuda de les cendres de la guerra civil vivia uns anys d'esplendor. Era gran en socis, però seguia sent modesta en possibilitats econòmiques, un mal endèmic del qual sempre es ressentirà. L'entitat no podrà patrocinar mai cap gran iniciativa, sols podrà donar el seu suport organitzatiu.

LA TRANSICIÓ POLÍTICA. LA RECUPERACIÓ DE LA INDEPENDÈNCIA. COMENCEN LES GRANS EXPEDICIONS.

Josep Mas passa la torxa a Josep Corominas, a qui toca conduir l'entitat en els darrers moments del franquisme i els anys de la transició democràtica.

El gran patrimoni de l'entitat són els seus socis, actius i capdavanters en tots els camps, que tant es veuen amb cor d'acceptar el repte d'organitzar el Campament Infantil de Catalunya, com una expedició a les terres àrtiques o certàmens artístics, culturals o de contingut social, i al mateix temps poden estar baixant als avencs més profunds, o enfilant-se per les parets de màxima dificultat de totes les serralades de la terra.

Els corresponsals de premsa de Mataró varen dictaminar que el fet esportiu més important de l'any 1974 era l'expedició Grönland-74 i el fet cultural, el conjunt d'actes de celebració dels 500 anys del Llibre Català. Tots dos, precisament, promoguts i organitzats pels científics. Un bon símptoma.

L'any de la mort de Franco, el 1975, és conegut a l'Agrupació com a «l'any de les cinc expedicions». Dues als Andes (Salcantay i Sajama), una a Alaska, al Mount Mac Kinley, una d'espeleològica a Islàndia, i una altra a Lapònia. I tot això sense comptar les escalades al Pirineu, als Alps –Eiger, Montblanc, Cerví...– i a tot arreu. Aquella entitat que havia començat el seu camí pujant al Turó de Mata, ara ha eixamplat el seu camp d'acció a tota la terra. No hi ha racó del món que els científics no hagin trepitjat.

L'esport no fa descuidar la cultura. Amb l'impuls i la coordinació de Pere Busquets s'organitzen les Jornades de les Arts Catalanes (1976) «l'obra de més envergadura cultural que mai s'hagi fet a Mataró», segons *La Vanguardia*.

El cinema, la poesia, la música, l'art sacre, el ferro forjat, la terrissa, la pintura, l'escultura, les arts gràfiques, envaeixen totes les sales d'exposicions i altres llocs inhospitats de la ciutat. Un autèntic *tour de force* dels científics que quan acceptin al cap de poc el Secretariat del Congrés de Cultura Catalana, res no els vindrà de nou. Aquest Congrés, la Marxa per la Llibertat o la campanya «Salvem el Clavé» són actuacions que vénen marcades plenament pel moment d'ebullició política que està vivint el país.

Dins d'aquest ambient, en l'assemblea general de socis de 1978, s'acorda la separació definitiva del Centre Catòlic. Després de moltes temptatives, no s'havia pogut resoldre el problema d'espai dels excursionistes. La fruita ja era prou madura per a caure de l'arbre. Era el 3 de febrer de 1978.

La Marxa Excursionista de Regularitat de Catalunya que els científics havien rebut l'encàrrec d'organitzar, un gran compromís, se celebra el mes de maig de 1978 als Cingles de Bertí. Fou un gran èxit. Tots els preparatius de la marxa s'havien fet encara al Centre Catòlic. Quan se celebra la marxa, la seu social ja és al Carreró, 39, la casa nadiua de Josep Puig i Cadafalch.

LA MIRADA A L'HIMÀLAIA

El tàndem Antoni Sors-Enric Pujol ja fa temps que en porten una de cap. Volen fer un vuit mil, la màxima aspiració d'un alpinista. Ja havien demostrat la seva capacitat el 1976 amb l'expedició Wakhan, a l'Afganistan, quan conqueriren el primer set mil mataroní, el Noshaq. El nou objectiu, a la serralada himalaienca serà el Broad Peak. A l'agost de 1981, Mataró s'assabenta que l'expedició s'ha coronat amb èxit, però la notícia de la conquesta ve tenyida de tragèdia en conèixer-se la mort d'Enric Pujol.

«No fa tanta por la mort», que deia Josep Punsola, perquè al cap de poc ja veiem els altres de la cordada enfrontant-se a nous gegants de la muntanya. El mateix Sors participa en l'expedició catalana Everest-83, després intenta el Lhotse Shar el 84 amb gent l'Agrupació i, finalment, ell és el responsable de proclamar «Hem fet el cim!» quan l'Agrupació i Catalunya puguen per primera vegada al sostre del món (1985). Sors, diguem-ho aquí, va ser l'estratega de l'expedició i el responsable de la logística de l'atac. Això ens diu l'alt nivell tècnic assolit per la gent de l'Agrupació. I una altra nota simbòlica. Sors era fuster, un

Toni Sors al cim de l'Everest. 28 d'agost de 1985

treballador manual, un ofici ben diferent del d'aquells nois de casa bona que varen fundar l'entitat el segle passat.

Aquest alpinista que, un cop acabada la feina, va fer el cigarret al cim de l'Everest, va perdre la vida al Lhotse Shar el 1987 amb els seus companys, tots treballadors, com ell, i a més fills de la immigració, Sergi Escalera, Francisco Porras i Antonio Quiñones, tots de l'Agrupació. I aquests no serien els darrers que perdríem. La muntanya s'estava cobrant massa car el preu de deixar-se trepitjar perquè ens anava prenent els millors.

ELS TEMPS ACTUALS: MODERNITAT I TRADICIÓ

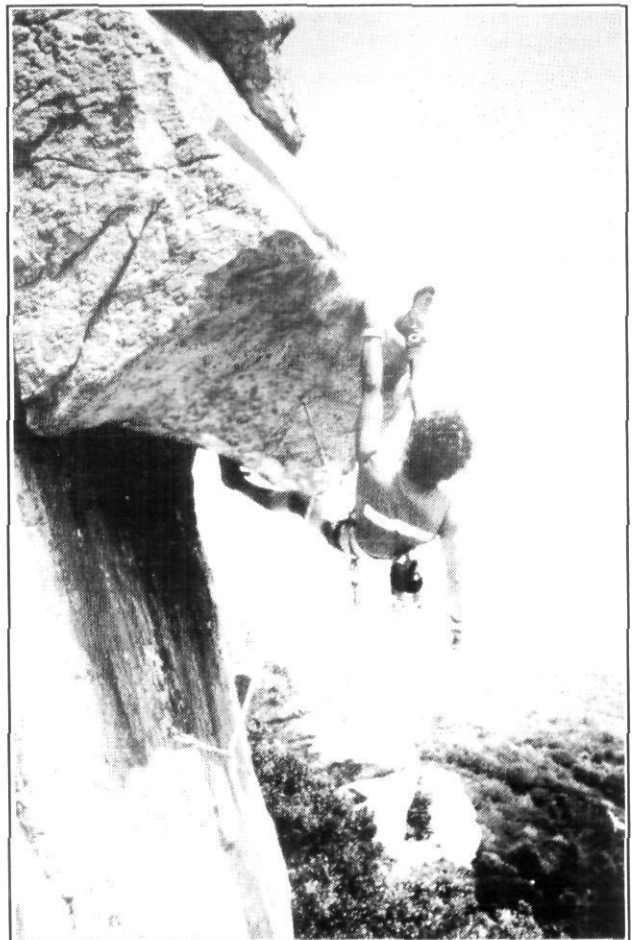
Però l'Agrupació no es desdiu. Mentrestant se segueixen organitzant curssets infantils d'iniciació, amb la voluntat de tenir una secció infantil i juvenil. Apareixien noves maneres d'acostar-se a la natura. El *trekking* —excursions a les grans muntanyes, però sense entrar en la dificultat extrema—; el descens d'engorjats o barranquisme, el *mountain-bike*, noves modalitats d'escalada, el *boulder* o l'escalada *free*, espectacular i esportiva, amb magnesi a les mans per agafar-se bé, com els trapezistes del circ, ben allunyada d'aquell esperit romàntic i científic dels pioners.

L'espeleologia feia una proesa, superar un desnivell de més de mil metres a la vall d'Añisclo, a Escuaín, i es participava en una expedició d'envergadura al projecte Solencio-86. Una proesa que sols seria igualada el 1998 amb el descens a la Gouffre Berger, prop de Grenoble.

El 1987 es va començar a organitzar, amb periodicitat anual, a Certascan, la prova d'esquí de muntanya puntuable per a la Copa Catalana, i el 1988 es fa la primera edició de la Marxeta, una marxa excursionista no competitiva que recorre les muntanyes del Maresme, sempre per indrets i paratges diferents, i més tard se li afegeix la Marxassa, molt més llarga i que exigeix més preparació per als participants. Les caminades tornen a estar de moda, com al 1916.

L'Agrupació sempre ha estat sensible a les contingències del patrimoni natural i històric. Una constant en la trajectòria dels científics. Igual com es va treballar en la recuperació de l'ermita de Sant Martí de Mata o el santuari del Corredor anys enrera, el 1985 es va promoure, conjuntament amb el Museu de Mataró, el

La moderna escalada. Fotografia Pep Botey.

Projecte Burriac per a evitar la degradació i enrunament del castell; al cap de poc ja es va poder anunciar «Ja hi treballem!» i es varen consolidar les restes, que ara han estat totalment restaurades.

Cingles tampoc no ha oblidat mai el passat, i dins el conjunt d'articles històrics, a partir del 1988 va iniciar una sèrie correlativa que, des de la prehistòria, es repassa tota la història de Mataró i els seus orígens, que ha estat redactada pels millors especialistes de cada època.

Actualment, havent-hi institucions que tenen per missió vetllar pel patrimoni i estudiar-lo, grups d'esplai que acosten el jovent a la natura, agències de viatges que porten els afeccionats a esquiar i a fer esports d'aventura, ens podem preguntar quina és la missió d'una entitat excursionista.

La resposta ens la dona la història que acabem de repassar. Hem vist com l'Agrupació Científico-Excursionista de Mataró ha tingut sempre un nervi central, el foment de la sociabilitat. És a dir, la comunicació entre persones, la integració en el grup, el manteniment de relacions personals, i la posada en comú d'idees i projectes amb voluntat oberta que han contribuït d'una manera decisiva a configurar el que és avui la nostra col·lectivitat. I els protagonistes han estat quasi sempre persones joves, en un constant relleu de generacions. Aquesta és la causa que aquesta entitat no s'hagi vist envellida ni decrepita en cap moment de la seva història.

Recordem-ho breument. L'Agrupació ha assolit els nivells més alts de l'excursionisme, però també ha contribuït a la recuperació del passat col·lectiu i del patrimoni. De l'Agrupació va sorgir la Secció Històrico-Arqueològica del Museu, d'una iniciativa de l'Agrupació es va promoure l'Òmnium Cultural a Mataró, aquí va sorgir l'Escoltisme i es va dinamitzar el moviment artístic de Sant Lluç. S'han organitzat manifestacions culturals, cursos de català o d'història quan s'havia de tenir un paper de suplència, i sobretot, s'han format ciutadans compromesos amb la cosa pública. Tot plegat amb independència de quina fos la moda excursionista de cada moment.

Per això creiem tan just que l'Ajuntament en ple acordés concedir la Medalla d'Or de la Ciutat a l'Agrupació en l'any del Centenari.

Hem vist com en el transcurs de la seva existència, l'Agrupació ha desplegat les seves activitats sobre totes les facetes de l'excursionisme, un esport que a Catalunya no s'ha limitat a la pràctica de l'exercici dins el marc que ofereix la bellesa dels espais oberts, perquè l'excursionisme d'aquí, a més, s'ha compromès històricament amb les inquietuds cíviques de la terra on té enfonsades les seves arrels.

El segle de vida de l'Agrupació Científico-Excursionista de Mataró són cent anys d'història de l'excursionisme i cent anys de vida d'una ciutat i d'un país.

Pere Tió i Casas